

***PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY BARGŁÓW KOŚCIELNY
NA LATA 2013-2016
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020***

opracowanie mgr Joanna Sanik

Bargłów Kościelny, grudzień 2012

Spis treści

I WSTĘP.....	2
II CHARAKTERYSTYKA GMINY BARGŁÓW KOŚCIELNY.....	3
2.1 Położenie i rzeźba gminy.....	3
2.2 Klimat gminy.....	3
2.3 Opady atmosferyczne.....	4
2.4 Budowa geologiczna.....	4
2.5. Surowce naturalne.....	5
2.6 Gleby.....	5
2.7 Wody podziemne.....	6
2.8 Gospodarka wodno- ściekowa.....	7
2.9 Powietrze atmosferyczne.....	8
2.10 Hałas.....	9
2.11 PEM.....	11
2.12 Gospodarka odpadami	12
2.12. Geomorfologia i stosunki wodne.....	13
2.13 Hydrografia.....	14
2.14 Lasy Gminy Bargłów Kościelny i ogólna charakterystyka szaty roślinnej.....	17
2.15 Ogólna charakterystyka fauny – świat zwierzęcy	18
2.16 Walory krajobrazowe	19
2.17 NATURA 2000.....	21
III. REALIZACJA ZADAŃ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2004-2007 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2008-2011.....	27
IV CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY BARGŁÓW KOŚCIELNY	31
V INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU.....	35
5.1. Prawne instrumenty realizacji programu.....	35
5.2. Instrumenty oddziaływania społecznego.....	36
5.3 Instrumenty ekonomiczne.....	37
5.4. Źródła finansowania zadań.....	38
VI. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA	51

I WSTĘP

Podstawę formalno – prawną Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bargłów Kościelny stanowi ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dn. Dz.U. z 2008 nr 25 poz. 150 Brzmienie od 28 maja 2012 , na mocy której Władze gminy sporządzają gminny program ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Jednocześnie gminny program ochrony środowiska powinien być spójny i zsynchronizowany z Polityką ekologiczną Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 oraz założeniami Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, ze strategią zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planem rozwoju lokalnego gminy na, uwzględniać wytyczne z powiatowego programu ochrony środowiska.

Gminny Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bargłów Kościelny obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej
- szczególnie uwzględnia również zadania wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

Programy ochrony środowiska sporządzane są co 4 lata, natomiast co 2 lata opracowuje się raporty z wykonania niniejszych programów. Raporty te przedstawiane są odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub też radzie gminy.

Biorąc pod uwagę całokształt wytycznych i przepisów na podstawie, których został sporządzony Gminny Program Ochrony Środowiska oczywistym jest, że ma on służyć w celu zrównoważonego rozwoju gminy, który w minimalnym stopniu będzie zagrażał środowisku naturalnemu. Zawarte są tu też kierunki działań, które będą eliminowały zanieczyszczenie środowiska.

II CHARAKTERYSTYKA GMINY BARGLÓW KOŚCIELNY

2.1 Położenie i rzeźba gminy

Gmina Bargłów Kościelny położona jest w środkowej części województwa i na styku dwóch krain geograficznych o różnych cechach morfologicznych, są to :

Nizina Podlaska - południowo-wschodnia część gminy (10 % powierzchni) zwana tu Kotliną Biebrzańską. Jest to forma morfologiczna prawie płaska o bardzo małych deniwelacjach terenu. Istniejące doliny rzeczne są bardzo słabo wcięte w podłoże.

Pojezierze Mazurskie - duża jednostka zajmująca 90 % powierzchni gminy i nosi tu nazwę Pojezierza Ełckiego niekiedy określana jako Pojezierze Rajgrodzkie. Jest to wysoczyzna morenowa falista z wałami moren czołowych.

Na obszarze całej gminy występują niewielkie różnicowania w wysokościach bezwzględnych. Najniższy punkt w okolicach jeziora Tajno leży na wysokości 114,2 m n.p.m. najwyższy w północnej części gminy (wieś Kamionka Stara) wynosi 158,4 m n.p.m..

Rzeźba terenu gminy charakteryzuje się dwoma typami form: wysoczyzny polodowcowej, obniżeń i ciągów dolin.

Część wysoczyznowa to falista powierzchnia wykształcona w formie garbów, pagórów i wałów o wysokościach od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów o łagodnych kształtach i zboczach z nachyleniami do 5 %. Pomędzy tymi wałami i garbami wykształciły się obniżenia dolinne o różnym kształcie i różnej szerokości. Obniżenia te są w kształcie mis często bezodpływowych i zabagnionych (Bagno Brzozowe).

Ta naprzemianległość form wpływa na różnicowanie rzeźby, geologii i gleb.

2.2 Klimat gminy

Pod względem klimatycznym obszar gminy zaliczany jest do Mazurskiej Dzielnicy Klimatycznej. Część gminy w obrębie Kotliny Biebrzańskiej posiada warunki mikroklimatu. Występują tu nieco wyższe temperatury i opady. Na pozostały obszar oddziałują masy powietrza o wyraźnych cechach powietrza kontynentalnego.

Średnie roczne temperatury wahają się w granicach 6,2 – 6,9 °C. Najwyższe temperatury są w lipcu w lutym zaś najniższe. Zima jest stosunkowo długa 112 dni a lato tylko 70 dni. Oprócz zimy występują też okresy z przymrozkami, które rozpoczynają się już w pierwszej połowie października, a kończą się w I połowie maja.

2.3 Opady atmosferyczne

Na przedmiotowym terenie występują niskie opady atmosferyczne – 660 – 650 mm. Najniższe notowane są w lutym. Opady śniegu występują już w listopadzie i trwają do kwietnia. Łączne dni ze śniegiem to 140 dni.

Nieduże różnice w rozkładzie temperatur mogą wystąpić w okolicach jeziora Dręstwo, w sąsiedztwie większych siedlisk leśnych i w Kotlinie Biebrzańskiej szczególnie na przełomie lata i jesieni.

Dominującym kierunkiem wiatrów to północ, zachód i wschód.

2.4 Budowa geologiczna

Podłoże krystaliczne budują przeważnie gnejsy i kwarcyty zalegające na głębokości ponad 500 m., na całym obszarze nie występują utwory ery paleozoicznej. Wyjątek stanowią utwory triasowe w okolicach Miłusz, które zalegają bezpośrednio na prekambrze. Na skałach prekambryjskich zalegają utwory jury środkowej i jury górnej wykształconej w postaci wapieni, mułowów, margli ilastych, iłowców i piasków. Brakuje utworów jury dolnej i kredy dolnej. Kredę środkową reprezentują piaski kwarcytowe, glaukonitowe i piaskowce. Utwory kredowe są przykryte na całym obszarze przez utwory trzeciorzędowe.

Utwory trzeciorzędowe występują prawie na całym obszarze. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana i przeważnie dochodzi do kilkudziesięciu metrów.

Powierzchnia podczwartorzędowa wznosi się najwyżej w okolicach Lipska (ok. 40 m n.p.m.) Dzieciolowa (ok. 20 m n.p.m.), najbardziej obniża się natomiast na północ od Czerwonego Bagna (ok. 85 m n.p.m.). Miąższość utworów czwartorzędowych waha się od 82 m (Lipsk) do 212 m (Małki). Jest ona największa w granicach Biebrzy Środkowej i w zachodniej części Biebrzy Górnej (150 – 160 m), średnia w basenie dolnym Biebrzy (130 – 140 m), najmniejsza zaś we wschodniej części doliny Biebrzy Górnej (80 – 100 m).

Plejstoceny utwory zlodowacenia południowopolskiego występują powszechnie. Ich miąższość waha się od 42 m (Grajewo) do 54 m (Jastrzębna).

Utwory związane ze zlodowaczeniem środkowopolskim dominują w otoczeniu doliny Biebrzy i osiągają średnią miąższość 60 – 70 m (Grajewo 130 m, Sztabin 100 m). najlepiej wyodrębniają się utwory zlodowacenia Warty, szczególnie na terenach otaczających dolinę Biebrzy (okolice Downar, Grajewa, Kamionka Nowa, Dąbrowa Białostocka). Na znacznych powierzchniach basenu Biebrzy Środkowej i Dolnej utwory te zostały zniszczone, morena warciańska zachowała się tylko wyspowo (Dębowo, Polkowo, Jasionowo, Kopytkowo).

W dolinie Biebrzy szeroko rozprzestrzenione są osady zlodowacenia bałtyckiego. Stanowią one podłoże torfowisk lub podścielają osady dolin rzecznych. Piaski i żwiry wodno – lodowcowe budują sandry w rejonie środkowej Biebrzy. Ich przypowierzchniowe partie stanowią utwory piaszczyste, głębiej zalegają piaski ze żwirami. Miąższość tych utworów wynosi od kilku do 20 m. Utwory sandrowe są z reguły warstwowe, często występują w nich gładziki o średnicy dochodzącej do 20 m.

Utwory eoliczne (piaski wydmowe) tworzą dobrze wykształcone pola wydmowe. Są zbudowane w 60 – 70% z piasku drobnoziarnistego oraz znacznej ilości frakcji pyłu (do 20%).

Utwory aluwialno – deluwialne i deluwialne wśród nich piaski luźne, piaski gliniaste, gliny oraz pyły zwykłe i ilaste, występują na wysoczyznach morenowych otaczających dolinę Biebrzy. Zajmują one dna doliny denudacyjno – erozyjnych, w których znajdują się cieki wodne.

Największy kompleks torfowisk powstał w basenie środkowym Biebrzy. Występują tu głównie torfy płytkie (1 – 2 m miąższości). Torfy nieco głębsze, dochodzące lokalnie do 2 – 3 m miąższości, wykształciły się w sąsiedztwie kanału Augustowskiego. Złoża torfowe budują głównie torfy szuwarowe, turzycowiskowe i olesowe.¹

2.5. Surowce naturalne

Obszar gminy nie należy do zasobnych w surowce mineralne co wynika z budowy geologicznej. Na terenie gminy nie udokumentowanego żadnego złoża gliny, piasku czy pólsciółki. Na terenie gminy eksploatowane są złoża w miejscowości Żrobki. Są to złoża Żrobki III i Żrobki IV. Oba wykopaliska posiadają koncesję. Żrobki OS.7510/3/08, ważna do 2018.07.30 oraz Żrobki IV OS.7510/3/09 ważna do 2014.06.30. Udokumentowane zasoby wynoszą 1711 ha, szacunkowe zasoby wynoszą 237 mln m³.

2.6 Gleby

Gleby na terenie gminy wykształciły się na terenach utworów polodowcowych. Są to gleby bielcowe wytworzone na glinach morenowych i piaskach gliniastych z małą domieszką części humusowych.

Występują one na całym obszarze wysoczyznowym. Dno Kotliny Biebrzańskiej, obok gleb bielcowych zajmują gleby bagienne, a lokalnie torfowe. Są to gleby jakościowo dobre, wg klas bonitacyjnych. Z rozmieszczenia poszczególnych gleb wynika ich wzajemne przemieszanie tworzące mozaikę na obszarze gminy. Ogólnie gleby Bargłów Kościelny pod względem

---

¹ Sporządzono na podstawie „Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy Bargłów Kościelny”.

bonitacyjnym należą do najlepszych w powiecie augustowskim.

Powierzchnia użytków rolnych

- grunty orne - 9188 ha
- sady - 162 ha
- łąki i pastwiska - 4447 ha

2.7 Wody podziemne

Na terenie gminy można wyróżnić dwa obszary o różnym poziomie występowania wody gruntowej:

- dolina rzeki Biebrzy – południowa część gminy
- wysoczyzna połodowcowa – środkowa i północna część gminy.

W dolinie rzeki woda gruntowa występuje na głębokości 0,0 – 1,0 m od powierzchni i wykazuje bardzo małe wahania w ciągu roku.

Na pozostałym obszarze wyróżnia się kilka poziomów występowania wody gruntowej wiąże się to przede wszystkim z morfologią. Wyróżniamy na tym obszarze kilka poziomów występowania wód gruntowych:

- zagłębienia bezodpływowe, ujścia dolin do jezior, obszary przyległe do jezior
- poziom wód gruntowych od 0,5 – 1,5 m od powierzchni
- obniżenie śródmorenowe, stoki
- poziom wód gruntowych od 1,0 – 3,0 m od powierzchni
- obszar wierzchowinowy, wyższe partie stoków
- poziom wód gruntowych poniżej 3,0 m d powierzchni, na wierzchowinach nawet poniżej 8,0 m od powierzchni.

Z utworami czwartorzędowymi wiążą się również głębsze warstwy wodonośne, w zachodniej i środkowej części gminy są one mało wydajne, we wschodniej części zasobne.

Średnia głębokość studni wynosi 53,8 m, suma zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych - $328 \text{ m}^3/\text{h} = 2.873 \text{ m}^3/\text{rok}$ gdzie suma poborów rzeczywistych wynosi $286 \text{ m}^3/\text{d} = 104 \text{ tys. m}^3/\text{rok}$, zasoby dyspozycyjne szacuje się w wysokości $36.463 \text{ m}^3/\text{d} = 13.309 \text{ tys. m}^3/\text{rok}$. Ujmowane są również wody piętra kredowego na głębokości 218 m w Bargłowie Kościelnym (studnia awaryjna) z zatwierdzonymi zasobami wód $34 \text{ m}^3/\text{h} = 816 \text{ m}^3/\text{d} = 298 \text{ tys. m}^3/\text{rok}$.

Woda, która jest czerpana z pierwszego poziomu wodonośnego jak i z warstw głębszych, nie odpowiada normom i bez uzdatnienia nie powinna być używana.

Na terenie gminy nie były przeprowadzane badania jakości wód podziemnych w ramach monitoringu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku, ani też w ramach monitoringu

2.8 Gospodarka wodno- ściekowa

Na terenie gminy funkcjonują następujące wodociągi gminne

Tabela 1

Ujęcia wody na terenie gminy Bargłów Kościelny

Lp	Lokalizacja, użytkownik	Głębokość w m	Miąższość	Głębokość	Zatwierdzone zasoby m ³ /h	Rok wykonania	Podstawowe składniki fizykochemiczne wody surowej (mg/dm ³)		
							Fe	Mn	Cl
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Pomiany - wodociąg wiejski Urząd Gminy	52,0	27,0	11,4	71,0	1974	6,4	10,0	8,0
2	Pomiany - wodociąg wiejski Urząd Gminy	54,0	30,0	10,4	71,0	1993	9,0	0,20	-
3	Bargłów Kościelny -szkoła + wodociąg wiejski Urząd Gminy	218,0	25,0	10,8	34,0	1967	0,8	nw	1,3
4	Bargłów Kościelny -szkoła + wodociąg wiejski Urząd Gminy	95,0	14,1	5,0	81,0	1975	4,0	0,12	5,4
5	Tajno Stare -wodociąg wiejski Urząd Gminy	40,0	18,0	9,4	62,0	1985	4,6	0,15	2,5
6	Tajno Stare -wodociąg wiejski Urząd Gminy	40,0	17,0	10,6	62,0	1985	5,0	0,16	2,0

Obecnie ze zbiorczej sieci wodociągowej korzysta 88,3 % mieszkańców gminy, co daje wskaźnik 1,5 % wyższy niż w roku 2002, co oznacza że na terenie gminy funkcjonuje 1220 przyłączy wodociągowych z których korzysta 4971 osób. Według danych statystycznych w roku 2010 na terenie gminy pobrano 349 dam³ wody na potrzeby gospodarki narodowej. Na terenie gminy w ostatnich latach nie były prowadzone badania jakości wody podziemnej w ramach monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony środowiska w Białymstoku.

Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów typu APISRONDO.

Główne elementy oczyszczalni stanowią: krata, piaskownik -studnia, cyrkulacyjny reaktor biologiczny typu „Rondo” z osadem czynnym, osadnik wtórny, laguny ze złożem hydrobotanicznym.

Przepustowość oczyszczalni – 200 m³/d. Ilość ścieków odprowadzanych w 2008 r. – średnio 55 m³/d Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Bargłówka. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosi 12,8 km. Przepustowość oczyszczalni wynosi 200 m³/dobę. Do odwadniania osadów nadmiernych stosowana jest prasa filtracyjna komorowa.

Przy oczyszczalni znajduje się punkt zlewny nieczystości płynnych. Kontrola przeprowadzona w 2009 r. nie wykazała nieprawidłowości. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 149 przyłączy kanalizacyjnych, z których korzysta 742 osoby. Od roku 2002 wskaźnik skanalizowania wzrósł o 1,5 i wynosi obecnie 11,5 W roku 2010 do oczyszczalni odprowadzono 17 dm³ ścieków komunalnych.

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu:

BZT 5 - 152 kg/ rok

ChZT - 994 kg/ rok

Zawiesina ogólna - 90 kg/ rok

Mieszkańcy gminy, którzy nie mają dostępu do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, korzystają ze szczelnych zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków, których na terenie gminy jest 178 sztuk. Znaczną część inwestycji budowy przydomowych oczyszczalni ścieków zrealizowano ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Biorąc pod uwagę całą gospodarkę wodno – ściekową w gminie Bargłów Kościelny należy zauważyć, iż istnieje bardzo duża dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania, a stanem skanalizowania gminy, chociaż dysproporcja ta jest coraz mniejsza ze względu na na rozbudowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

2.9 Powietrze atmosferyczne

Głównymi źródłami zanieczyszczeń do powietrza są ciepłownie miejskie (kotłownie), zakłady przemysłowe oraz rozproszone, indywidualne źródła ogrzewania, a także zanieczyszczenia komunikacyjne. Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń pochodzących głównie z procesów spalania energetycznego należą: dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu i pyły.

WIOŚ co roku publikuje listę największych emitorów zanieczyszczeń do powietrza w województwie, na terenie gminy Bargłów Kościelny nie ma żadnego z zakładów przemysłowych spełniających kryteria znacznego zanieczyszczenia powietrza. (emitujących znaczne ilości CO₂,

CO, SO₂, NO₂).

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych głównie węgla kamiennego, koksu i drzewa. Na terenie gminy brak jest również zakładów przemysłowych, które są zaliczane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku jako zakłady uciążliwe. Nie były też przeprowadzane badania jakości powietrza na terenie gminy w ramach monitoringu WIOŚ.

2.10 Hałas

Ogólnymi źródłami hałasu są: hałas komunikacyjny szczególnie jeżeli wśród ogólnej liczby pojazdów dużą część stanowią samochody ciężarowe. Dotyczy to dróg krajowych, po których przewożone są towary od granicy do granicy państwa.

Drugim zasadniczym źródłem hałasu jest działanie dużych zakładów przemysłowych i usługowych. Ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 62, poz. 627) nakłada na Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska obowiązek ochrony stanu akustycznego środowiska i obserwację zmian w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Badania WIOŚ zostały przeprowadzone na województwa podlaskiego, gdzie istnieją drogi krajowe, głównie tranzytowe oraz w małych miejscowościach leżących przy trasach komunikacyjnych i drogach pozamiejskich przebiegających przez tereny wypoczynkowe.

Tabela 2

Dopuszczalne poziomy hałasu na podstawie

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz.826 ze zm.) - obowiązuje od 20 lipca 2007 r.

L p.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważonym poziomem dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia – przedział czasu odniesienia a równy 8 godzinom	pora nocy – przedział czasu odniesienia a równy 8 godzinom	pora dnia - przedział czasu odniesienia a równy 8 najmniej korzystnym godzinom	pora nocy – przedział czasu odniesienia a równy 1 najmniej korzystne j godzinie nocy
1.	a)Obszary A ochrony uzdrowiskowej b)Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a)Tereny wypoczynkowo – rekreacyjne poza miastem b)Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej c)Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży	61	56	50	40
3.	a)Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej innej niż zamieszkania zbiorowego b)Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c)Tereny zabudowy zagrodowej	65	56	55	45

4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych, usługowych.	68	60	55	45
----	--	----	----	----	----

Na terenie gminy Bargłów Kościelny nie były przeprowadzane badania poziomego hałasu. Badania takie przeprowadzane były w sąsiedniej gminie - gminie Rajgród przy drodze krajowej nr 61, która przebiega również przez gminę Bargłów Kościelny.

Droga krajowa nr 61 łączy Warszawę z Augustowem. Jest położona na terenie województwa mazowieckiego i podlaskiego. Całkowita długość drogi to 257 km, w tym 121 km znajduje się na terenie województwa podlaskiego. Jest szlakiem międzyregionalnym. Obsługuje głównie ruch tranzytowy ciężarowy, od przejścia granicznego w Budzisku do centrum kraju, ruch gospodarczy w tym rejonie oraz znaczny ruch turystyczny w okresie letnim. W miejscach monitoringowych na terenie gminy Rajgród wystąpiły znaczące przekroczenia jakości środowiska akustycznego, zarówno w porze dnia i porze nocy. W porze dnia przekroczenie wynosiło 15,9 dB, w porze nocy przekroczenie wynosi 17,7 dB. Przeprowadzono również pomiary ruchu, w wyniku, którego stwierdzono, że udział pojazdów ciężkich, szczególnie uciążliwych wynosi 41,7%.

Ponadto do źródeł hałasu na terenie gminy należą również:

- zła jakość poszczególnych, lokalnych odcinków dróg,
- punktowe źródła energii związane z robotami rolniczymi, np.: praca kombajna, traktora.

Wyżej wymienione źródła hałasu nie są jednak ani tak uciążliwe, ani długotrwałe przez co nie są odczuwalne jako uciążliwe przez mieszkańców gminy.

2.11 PEM

Pola elektromagnetyczne (wg Ustawy Prawo ochrony środowiska) to pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, tworzących zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM), w tym promieniowanie niejonizujące zaliczane jest do podstawowych rodzajów zanieczyszczeń środowiska naturalnego.

Zgodnie z art. 123 ustawy Prawo ochrony środowiska, oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w

środowisku.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne od zawsze występowało w środowisku naturalnym. Pochodzi ono z naturalnych źródeł takich jak Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Dodatkowo w środowisku występują sztuczne pola elektromagnetyczne, które związane są z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie, a jego najważniejszymi źródłami są:

- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie, wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Ciągły rozwój techniki powoduje znaczny wzrost ilości nadajników radiowo - telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej.

W latach 2008 – 2010 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska zrealizował program badań pól elektromagnetycznych opracowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Program ten zakładał skoncentrowanie pomiarów na obszarach dostępnych dla ludności tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. oraz w pozostałych miastach i na terenach wiejskich. Zakres prowadzenia badań obejmował pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości, co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz. Inspektorat przeprowadził pomiary w 134 punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na terenie województwa.

Na obszarze powiatu pomiary przeprowadzono w Augustowie i Sztabinie (w 2008 r.), w Lipsku i Nowince (w 2009 r.) oraz w Bargłowie Kościelnym i Płaskiej (w 2010 r.).

Na podstawie przeprowadzonych pomiarów należy stwierdzić, iż w żadnym z punktów na obszarze powiatu augustowskiego nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

2.12 Gospodarka odpadami

Na terenie gminy znajduje się zrehabilitowane w roku 2012 gminne składowisko odpadów we wsi Kroszówka, gmina Bargłów Kościelny.

Właścicielem obiektu jest Gmina Bargłów Kościelny. Składowiskiem zarządza Zakład Gospodarki Komunalnej w Bargłowie Kościelnym. Składowisko działało od 1998 r. do końca 2011r.

Na składowisku prowadzony jest monitoring wód podziemnych pobieranych z piezometrów oraz gazu składowiskowego. W wyniku przeprowadzonych badań wody na składowisku zakwalifikowano do II klasy, czyli wody dobrej jakości, w których:

a) wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych

b) wartości elementów fizykochemicznych nie wskazują na wpływ działalności człowieka albo jest to wpływ bardzo słaby

Świadczy to o braku negatywnego wpływu nieeksploatowanego obecnie składowiska odpadów na stan środowiska naturalnego.

W chwili obecnej do dnia 01.07.2013 roku odpady zbierane są przez firmy:

- NECKO Augustów
- MPO filia Augustów

2. 12. Geomorfologia i stosunki wodne

Obszar gminy charakteryzuje się bardzo dużym urozmaiceniem rzeźby terenu. W krajobrazie dominują drobnopromienne, pagórkowate, młodoglacjalne formy wodnolodowcowe. Maksymalne wzniesienia na tym obszarze osiągają wysokość 145 m n.p.m. Deniwelacje pagórków wynoszą średnio 15 – 20 m. Najniżej położone są obszary występowania form wytopiskowych zlokalizowane na południu gminy (115 m n.p.m.) i obniżenia doliny Biebrzy w okolicach Czerwonego Bagna.

Obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Biebrzy. Wody powierzchniowe zajmują ok. 6% ogólnej powierzchni gminy, z czego ok. 5,8% zajmują zbiorniki jeziorne. W południowo-zachodniej części gminy położone jest największe, rynnowe jez. Dreństwo o pow. 5,5 km² i pojemności retencyjnej ok. 25 mln m³. Drugie co do wielkości jez. Tajno, położone w południowej części gminy, zajmuje powierzchnię ok. 2 km² i posiada pojemność retencyjną ok. 6 mln m³. Pozostałe jeziora to: Kroszewo o pow. 25 ha i pojemności retencyjnej 800 tys. m³, Kukowo o pow. 25 ha i pojemności retencyjnej 900 tys. m³, Kroszówka o pow. 10 ha i pojemności retencyjnej 150 tys. m³ oraz zespół stawów rybnych w Solistówce o pow. 15 ha i pojemności retencyjnej 150 tys. m³, zasilany przez niewielką rzeczkę Słuczkę. Sieć rzeczną tworzą główne rzeki Jegrznia i Netta, płynące w strefie granicznej gminy, w południowej jej części. Rzeka Jegrznia łączy jezioro Rajgrodzkie z Dreństwem. Koryta tych rzek są słabo wcięte w podłoże i charakteryzują się niewielkim spadkiem. Pozostałe bezimienne cieki, niosą niewielkie ilości wody i posiadają małe znaczenie w ogólnym bilansie wodnym obszaru.

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznego Polski obszar gminy znajduje się w obrębie regionu suwalsko-podlaskiego, w wyodrębnionym hydrogeologicznie rejonie Suwałki – Augustów. Wody podziemne występują w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych. Wodonośność utworów kredowych jest słabo rozpoznana. Najbardziej zasobny poziom wodonośny jest wykształcony w piaskach sandrowych. Charakteryzuje się brakiem lub występowaniem częściowej izolacji od powierzchni terenu. Zasilany jest przede wszystkim przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych. Poziom wód gruntowych występuje na głębokościach od 0,5 do 1,5 m w dolinach rzecznych, obszarach przyległych do jezior oraz zagłębieniach bezodpływowych. Nawierzchowinach i stokach poziom wód gruntowych kształtuje się na głębokości od 1 do 3 m poniżej powierzchni terenu. Głównym źródłem ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy są utwory czwartorzędowe. Prowadzone obserwacje monitoringowe nie wykazują ostatnio istotnych zmian jakości wód podziemnych. Wody mają generalnie dobrą jakość. Charakteryzuje je z reguły stabilny skład chemiczny oraz mniejsza podatność na zanieczyszczenia.

2.13 Hydrografia

Wody powierzchniowe w gminie zajmują ok. 6 % ogólnej powierzchni z czego 5,8 % przypada na jeziora z czego połowa tej wartości przypada na jezioro Dręstwo (Dreństwo) położonego w południowo - wschodniej części oraz drugie co do wielkości to Tajno w południowej części gminy. Pozostałe jeziora to : Kroszewo, Kukowo, Pogorzałka, Reszki o łącznej powierzchni ok. 260 ha.

Wokół jezior o powierzchni powyżej 1 ha, tworzy się strefy ochronne, szerokość tych stref ustalają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, do czasu ustalenia w tych planach stref ochronnych wokół jezior, strefę ochronną stanowi pas przybrzeżny o szerokości 100m.

Jezioro Dręstwo (Dreństwo) jest przykładem jeziora rynnowego, powstałego w wyniku glacialnej działalności wód, długość jeziora max. wynosi 6875 m a szerokość max. 1470 m. Jezioro zalicza się do zbiorników o dużej produktywności. Roślinność wynurzona zajmuje 5,6% pow. lustra wody. Dominuje tu trzcina pospolita, z helofitów występują sit jeziorny, jeżogłówka i oczerety. W strefie brzegowej przeważa babka wodna i tatarak jeziorny. Nympheidy występują bardzo skąpo, głównie w zatokach zachodniego brzegu i są to grązel żółty i nieliczne stanowiska grzybienia białego. Roślinność zanurzona stanowi 22% pow. wody. Głównie to moczarka kanadyjska, wywłócznik kosowy, rdestnica przeszyta i ramieniec. Dobrze rozwinięta linia brzegowa z szerokim pasem roślinności zanurzonej stwarza dogodne warunki do tarła ciepłolubnych ryb fitofilnych (płoć, leszcz). Także inne gatunki ryb znajdują tu doskonałe warunki tarła i żerowania : sieja, sielawa, węgorz, szczupak. Duża wymiana

wody i w zbiorniku i znaczne głębokości stwarzają doskonałe warunki zimowania.

Drugi typ jezior, to jeziora moreny dennej powstałe w wyniku wypełnienia wodą wyerodowanych zagłębień i są to jezioro Tajno i Kroszewo. Charakteryzują się one płaskimi brzegami, niewielkimi głębokościami i małymi dopływami wód powierzchniowych. Długość max. Jeziora Tajno wynosi 2600 m, a szerokość max. 1400 m ze średnią głębokością 2,6 m (max. 6,6 m). Roślinność wynurzona zajmuje 16,5% wody, wąskim pasem zajmuje 86,2% długości linii brzegowej. Zdecydowanie dominuje tu trzcina pospolita, pałka szerokolistna i sit jeziorny, uzupełniają je skrzyp jeziorny i babka wodna. Roślinność zanurzona to rdestnica przeszyta i moczarka kanadyjska. Duża powierzchnia miękkiej roślinności daje możliwości dla tarła gatunków fitofilnych. Ichtyofauna to: węgorz, sandacz, szczupak, lin, karp, karaś, okoń, leszcz, ukleja, płoć, krap, jazgarz i rak pręgowany. Pozostałe jeziora to płytkie oczka wodne o małych powierzchniach, częściowo zarośnięte. Sieć cieków powierzchniowych odwadniających obszar gminy jest bardzo uboga. Większe ciekі to rzeki Jegrznia i Netta, płynące w strefie granicznej gminy w południowej jej części.

Rzeka Jegrznia łączy jezioro Rajgrodzkie z jeziorem Dręstwo (Dreństwo) i dalej płynie na południe uchodząc do rzeki Biebrzy jako jej prawoboczny dopływ.

Rzeka Netta jest częściowo rzeką graniczną we wschodniej części gminy, płynie równolegle do Kanału Augustowskiego w kierunku południowym, uchodząc również do rzeki Biebrzy.

Koryta tych rzek są słabo wcięte w podłoże posiadają małe spadki i małe wodostany w ciągu roku. Pozostałe ciekі, bezimienne, płyną również w kierunku południowym, niosąc małe ilości wody i mają małe znaczenie w ogólnym bilansie wody.

W ramach monitoringu diagnostycznego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku w latach 2009-2010 badany był stan czystości wód w jeziorze Dręstwo. W ramach badań stanu ekologicznego wyróżniono elementy biologiczne i fizykochemiczne oraz zbadano stan chemiczny jezior.

Jezioro Dreństwo

Wskaźniki ekologiczne

Fitoplankton chlorofil „a” - II

Fitobantos okrzemkowy - II

Makrofitowy Indeks Stanu Ekologicznego - II

Klasa elementów biologicznych - II

Wskaźniki chemiczne

Przezroczystość – widzialność krążka Secchiego – dobry

Tlen rozpuszczalny – pod dnem w okresie letnim – brak

Średnie nasycenie hypolimnionu tlenem - stan poniżej dobrego uwzględniony w ocenie

Przewodność w temp. 20 st. C - dobry

Azot ogólny - dobry

Fosfor ogólny - dobry

Klasa elementów fizykochemicznych - dobry

Specyficzne zanieczyszczenie syntetyczne i niesyntetyczne - dobry

Klasyfikacja stanu ekologicznego - dobry

Stan chemiczny

Substancje priorytetowe dla polityki wodnej - dobry

Inne substancje zanieczyszczające - dobry

Klasyfikacja stanu chemicznego - dobry

W ramach monitoringu WIOŚ wykonywane zostały badania wód w rzece Jerzgnia i Netta.

Tabela 3

Ocena jakości rzek na terenie gminy Bargłów Kościelny

	Nazwa punktu kontrolnego	Wskaźniki decydujące o klasie	Klasyfikacja wskaźnika	Stan/Potencjał ekologiczny	Wskaźniki decydujące o klasie	Klasyfikacja wskaźnika	Stan chemiczny	Stan wód
Jerzgnia od wyp. z jez. Dręstwo do rozd. na stare koryto i Kanał Woźnowiejski	Jerzgnia - Kuligi	MIR	II	III	Benzo, inden	Poniżej dobrego	Poniżej stanu dobrego	Zły
		Temp. wody	poniżej II					
		A. Klejdahla	poniżej II					
Netta (Rospuda) od wypływu z jeziora Bolesty do wpływu do jeziora Rospuda Augustowska	uroczysko Kozia Szyja	MIR	II	II	-----	-----	-----	-----
		Temp. wody	II		-----	-----	-----	-----
		A. Klejdahla	II		-----	-----	-----	-----

2.14 Lasy Gminy Bargłów Kościelny i ogólna charakterystyka szaty roślinnej

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny chronione i rezerwaty leśne. Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne) – zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworząc warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowując różnorodność i złożoność krajobrazu,
- funkcje produkcyjne – polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwaniu nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenie gospodarki łowieckiej oraz rozwijaniu turystyki,
- funkcje społeczne – które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego.

Ważnym czynnikiem w rolniczym krajobrazie stanowią zalesienia i zadrzewienia, które wzbogacają przyrodę i odgrywają ważną rolę biocenotyczną. Cenne zadrzewienia śródpolne występują na krawędziach małych oczek wodnych i na pochyłych zboczach. Należy stwierdzić, że w wielu przypadkach oczka wodne i ich zadrzewienia zostały zlikwidowane przez zasypanie i wyrównanie w celu ułatwienia upraw polowych. Lasy spełniają znaczną rolę w likwidowaniu zanieczyszczeń środowiska naturalnego. W lasach absorpcja pyłów wynosi 30-50 % (1 ha buczyn pochłania średnio 70 ton pyłów, a także następuje absorpcja substancji gazowych (np. w olszynach do 85 % azotanów, fluoru i dwutlenku siarki). Ważnym elementem tłumienie fal akustycznych (w łągach na odległość 100 m od źródła dźwięku) wynosi od 70 do 90%.

Zgodnie z regionalizacją geobotaniczną Szafera i Pawłowskiego, obszar gminy przynależy do Krainy Biebrzańskiej Działu Północnego. W regionalizacji Matuszkiewicza, opartej na

podstawach synchorologicznych, obszar ten położony jest na terenie Mazurskopodlaskiego regionu subborealnego Niżu Wschodnioeuropejskiego. Mazursko-podlaski region subborealny jest obszarem objętym północnym zasięgiem świerka, wyróżnia się skupieniem kontynentalno-borealnych elementów roślinności. Charakterystycznymi zbiorowiskami są niżowe bory świerkowe, szczególne postaci borów mieszanych świerkowo-sosnowo-dębowych z dużym udziałem osiki, leśne torfowiska wysokie, borealne postaci bezleśnych torfowisk wysokich z udziałem reliktowych gatunków północnych, swoiste zespoły wrzosowisk mącznicowych, torfowisk niskich i przejściowych, łąk i pól uprawnych. Wiele zespołów środkowoeuropejskich występuje w tym regionie w postaci osobnych odmian geograficznych. Region Mazursko-podlaski leży na peryferiach zasięgu graba. We wschodniej części regionu, suwalsko-podlaskiej nie występuje buk, dąb bezszypułkowy i jawor.

Zaledwie 14% ogólnej powierzchni gminy zajmują lasy. Zlokalizowane są głównie w południowej części gminy w dolinie rzeki Netta i sąsiedztwie Kanału Augustowskiego. Są to głównie lasy olszowo-brzozowe. Drugi kompleks leśny to uroczysko Bargłów położone w środkowej części gminy. Biebrzański Park Narodowy zajmuje 1% powierzchni gminy. W tej części doliny Biebrzy dominują zbiorowiska łąkowe. Lokalnie występują turzycowiska i kośne szuwały mszysto-turzycowe. Na obszar szuwarów wkraczają łożowiska i zarośla brzozowe.

W roku 2010 pozyskano 629 m³ drzewa z czego całość czyli 629 m³ pochodziło z lasów prywatnych. Zalesień dokonano na 1 ha powierzchni na terenach lasów prywatnych.

2.15 Ogólna charakterystyka fauny – świat zwierzęcy

Zgodnie z regionalizacją faunistyczną Kostrowickiego obszar, na którym położona jest gmina przynależy do okręgu sarmackiego, podregionu wschodniego regionu środkowoeuropejskiego. Okręg sarmacki jest najdalej na zachód wysuniętą częścią biomu podtajgowego. Wyróżnia go 26 gatunków, wśród nich smużka, orlik grubodzioby, karaś srebrzysty, motyl – perłowiec wschodni.

Ssaki kopytne reprezentowane są głównie przez łosia oraz sarnę, która często spotykana jest na okolicznych polach i łąkach. Zasiadła niemal wszystkie środowiska występujące na opisywanym obszarze. Dość często spotyka się dziki, czego dowodem są szkody wyrządzane przez nie w uprawach rolnych. Stosunkowo często występuje lis, dużo rzadziej jenot, kuna domowa, tchórz. Nie ma danych na temat występowania gronostaja i łasicy, choć należy się spodziewać iż mogą występować. Okoliczne pola i łąki zamieszkuje zając szarak. Populacja zająca zmalała w ostatnich latach. Pozostałe ssaki z grupy Micromammalia na badanym obszarze to m.in.: jeź wschodni, kret, nornica ruda, nornik zwyczajny, mysz domowa, mysz polna, szczur wędrowny.

Na terenie gminy występują następujące gatunki ptaków: bocian biały, bocian czarny, łabędź niemy, myszołów zwyczajny, myszołów włochaty (zimą), kuropatwa, żuraw, czajka, grzywacz, synogarlica turecka, dzięcioł duży, skowronek polny, dzierlatka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek łąkowy, pliszka siwa, słowik szary, rudzik, kopciuszek, kos, kwiczoł, piecuszek, zaganiacz, sikora bogatka, sikora modra, dzierzba gąsiorek, sroka, kruk, kawka, wrona siwa, szpak, jemioluska, wróbel, zięba, dzwonec, szczygieł, gil, trznadel.

Gromada płazów jest reprezentowana przez żabę trawną występującą na łąkach, a na terenach bardziej wilgotnych żabę moczarową. W niewielkich zbiornikach wodnych gody odbywają kumaki nizinne. Stosunkowo często spotkać można ropuchę szarą.

Wśród gadów najczęściej spotykany jest zaskroniec zwyczajny i jaszczurka zwinka.

2.16 Walory krajobrazowe

Krajobraz gminy Bargłów Kościelny jest stosunkowo jednorodny. Analizowany obszar należy do Kotliny Biebrzańskiej. W sąsiedztwie rzeki Biebrzy i Netty (ew. Kanału Augustowskiego) przeważają łąki z kępami zadrzewień. Środkową i północną część gminy pokrywają lasy. Pozostałą część gminy zajmują rozłogi pól z zadrzewieniami śródpolnymi. Zgodnie z metodologią opracowaną przez prof. Janusza Bogdanowskiego wydzielono 2 podstawowe jednostki ukształtowania; dominuje teren płaski oraz pofałdowany.

Generalnie krajobraz gminy cechują:

- zachowane historyczne układy pól,
- zespół Kanału Augustowskiego,
- zachowana sieć drożna,
- zachowana skupiona (luźno - skupiona) zabudowa wsi wraz z koloniami.

Na terenie gminy przeważają powierzchniowo krajobrazy antropogeniczne łąk i pól uprawnych. W dolinie Biebrzy i w sąsiedztwie Kanału Augustowskiego dominują krajobrazy intensywnie użytkowanych łąk i szuwarów. Jezioro Tajno o powierzchni 236 ha urozmaica krajobrazowo południową część gminy.

Fragment obszaru gminy Bargłów Kościelny objęty jest ochroną w formie parku narodowego. Obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego zajmuje powierzchnię 246 ha na terenie gminy. W gminie znajduje się sześć pomników przyrody – są to pojedyncze drzewa. Zachodnia i środkowa część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego.

Najcenniejszym obiektem przyrodniczym gminy jest unikatowy na skalę europejską **Biebrzański Park Narodowy**. Stanowi on jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny.

Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe, inspirujące nie tylko artystów, fotografików, malarzy, ale również spragnionych wrażeń turystów. Stanowi on ostoję wielu rzadkich gatunków fauny i flory. Od wieków zamieszkują tu wydry, borsuki, lisy, jenoty, wilki, łasice, gronostaje. Bagna Biebrzańskie to przede wszystkim jednak królestwo ptaków - żyje ich tu przeszło 200 gatunków. Najrzadsze z nich to: orzeł bielik, orlik grubodzioby, bocian czarny, wodniczka oraz - stanowiący symbol Biebrzańskiego Parku Narodowego - batalion. W korycie meandrującej Biebrzy, jej dopływach oraz starorzeczach żyje także kilkadziesiąt

gatunków ryb i innych zwierząt wodnych.

O walorach tych terenów decyduje również bogactwo flory. To właśnie nad Biebrzą można wciąż spotkać rzadkie i ginące gatunki roślin, np.: brzozę niską, wierzbę lapońską, wierzbę borówkolistną, skalnicę torfowiskową czy gnidosza królewskiego. Bagnom Biebrzańskim zawdzięczamy też ocalenie wielu gatunków roślin i zwierząt. Już na początku dwudziestego stulecia utworzono tu dwa ściśle rezerwaty przyrody: Czerwone Bagno i Grzędy. Kiedy w okresie II wojny światowej niemal całkowicie wytepiono w Polsce populację łośia, to jedynie tylko na terenie Czerwonego Bagna przetrwało kilka osobników tego gatunku. Dały one początek odrodzeniu się tych zwierząt. W latach powojennych potomkowie biebrzańskich łośi przewędrowały do odległych obszarów Polski, a także za jej granice. Dziś, przy odrobinie szczęścia i cierpliwości, turysta czy przyrodnik bez trudu spotka żyjącego nad Biebrzą łośia. Bagnom Biebrzańskim zawdzięczamy również odtworzenie w naszym kraju całkowicie wymarłych niegdyś bobrów. W 1949 roku 18 sztuk tego gatunku sprowadzono z Białorusi do kanałów okalających Twierdzę Osowiec. Tutejsze rzeki, rzeczki i kanały okazały się istnym rajem dla tych zwierząt. Dziewiczość i niedostępność tych terenów sprawiły, że Bagna Biebrzańskie były przez lata obiektem zainteresowania głównie naukowców i koneserów. Udało się przez to uniknąć niszczącej dla środowiska, hałaśliwej turystyki masowej. Obecnie - dzięki powstaniu Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz rozwojowi odpowiedniej infrastruktury - miejsce to stało się bardziej przyjazne także dla turysty-amatora. Dziś, aby doświadczyć obcowania z unikatową przyrodą biebrzańską, nie koniecznie trzeba w gumowych butach przemierzać niebezpieczne bagna i bezkresne rozlewiska wodne. Specjalnie wytyczona ścieżka przyrodniczo-historyczna, zaopatrzona w kładki spacerowe, wieże widokowe i pomosty, umożliwi przejście suchą stopą interesujących fragmentów parku.

Obszar chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 12027 ha, to **Pojezierze Rajgrodzkie** utworzone w 1982 r., którego celem jest ochrona i zachowanie tego terenu o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i wypoczynkowych.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy:

Jałowiec pospolity na skarpie nad brzegiem jeziora Kukowo (Kukowo)

1. Jałowiec pospolity na skarpie nad brzegiem jeziora Kukowo (Kukowo)
2. Jesion wyniosły w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki)
3. Jesion wyniosły w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki)
4. Lipa drobnolistna w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki).

2.17 NATURA 2000

Dolina Biebrzy

OPIS OBSZARU

Dolina Biebrzy to szerokie, płaskie obniżenie terenu wypełnione torfem, położone od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn: Grodzieńskiej, Sokólskiej, Goniądzkiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Elcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmujący dolinę na wschód od

Sztabina, środkowy - od Sztabina do Osowca i trzeci, południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny.

Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzecznymi lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzecznymi

mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi

WARTOŚCI PRZYRODNICZE

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 25. Obszar wpisany na listę obszarów Konwencji Ramsar.

Występuje co najmniej 36 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, oraz 23 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

Gniazduje ok. 170 gatunków ptaków. Niezwykle ważna ostoja wielu gatunków ptaków, szczególnie wodno-błotnych i drapieżnych, które osiągają tu rekordowe liczebności.

W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 15% (!) populacji krajowej (C3, C6) następujących

gatunków ptaków: czapla biała (PCK), dubelt (PCK), kulik wielki (PCK), orlik grubodzioby (PCK), orzełek włochaty (PCK), podróżniczek (PCK), sowa błotna (PCK) i wodniczka (PCK); obszar zasiedla powyżej 2% lęgowej populacji krajowej (C3, C6) następujących gatunków: gęgawa, bąk (PCK), błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy (PCK), gadożer (PCK) (nieregularnie), bocian czarny, cietrzew (PCK), dzięcioł białostrzbiety (PCK), kropiatka, krwawodziób, łabędź krzykliwy, orlik krzykliwy (PCK), puchacz (PCK), żuraw, wodnik, zielonka i rycyk; obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bączek (PCK), bocian biały, derkacz, rybitwa czarna, trzmielojad i biegus zmienny (schinzii, PCK).

W stosunkowo wysokich ilościach (C7) występują: kania czarna (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa białowąsa (PCK).

W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C3) bataliona.

Zimą występuje ponad 50 bielików, co stanowi ponad 2% populacji szlaku wędrówkowego gatunku.

Niestety, brak jest danych o ptakach z okresu pozalęgowego.

Torfowiska doliny Biebrzy są największym, prawie nie zmienionym kompleksem torfowisk dolinowych w Europie Środkowej i Zachodniej. Koryto rzeki Biebrzy z licznymi meandrami i starorzeczami w różnym stadium zarastania ma naturalny charakter.

Rezultatem naturalnego charakteru rzeki są rozległe, coroczne zalewy. Długo utrzymujące się zalewy, jak też zasilanie wodami podziemnymi sprawia, że duże obszary torfowisk objęte są czynnym procesem torfotwórczym, a zbiorowiska torfowiskowe ciągną się kilometrami. Z powodu silnego uwilgotnienia, a tym samym trudnego dostępu, były one przez stulecia użytkowane w sposób bardzo ekstensywny.

Dolina Biebrzy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem siedlisk. Spośród 15 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, występujących w ostoi, największy udział powierzchniowy posiadają szczególnie cenne torfowiska przejściowe i trzęsawiska (*Caricion lasiocarpae*, *Caricetum appropinquatae*), zajmując ponad 6000 ha, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinietum caeruleae* - ok. 3000 ha oraz bory i lasy bagienne - ponad 1700 ha.

Najbardziej naturalnymi zbiorowiskami roślinnymi doliny Biebrzy są zbiorowiska leśne: bory bagienne, bór bagienny mechowiskowy, olsy, a także mszary i niektóre zbiorowiska szuwarowe. Naturalność doliny wyraża się też w dobrze wykształconej (zwłaszcza w Basenie Południowym) poprzecznej i podłużnej strefowości ekologicznej. Występuje tu 6 gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, m. in. najbogatsza w Polsce populacja obuwika pospolitego.

W dolinie Biebrzy występuje pięć gatunków ssaków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,

w tym jeden z rzadkich i szczególnie zagrożonych w Polsce gatunków nietoperzy - nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*. Kolonia zimowa tego gatunku w Twierdzy Osowiec jest aktualnie największą w kraju. Dolina Biebrzy jest również bardzo ważną w skali kraju ostoją bobra i wydry. Sama rzeka ma bogatą ichtiofaunę z różanką i minogiem ukraińskim. Należy ponadto podkreślić obecność bogatej populacji zagrożonego gatunku motyla - przeplatki maturna. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony tego gatunku w Polsce.

Łącznie odnotowano tu obecność 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

ZAGROŻENIA

Głównym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych Doliny Biebrzy jest odwodnienie tego terenu, trwające od początku XIX w. i kontynuowane przez prawie cały wiek XX. Skutkiem odwodnienia jest obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych.

Skutkiem odwodnienia są także rozległe i długotrwałe pożary, niszczące nie tylko roślinność, ale i złoża torfowe.

Obecne bogactwo przyrodnicze Doliny zostało ukształtowane w wyniku jej długotrwałego użytkowania rolniczego, przede wszystkim kośnego użytkowania łąk oraz wypasu. Postępujące odchodzenie miejscowej ludności od tego typu gospodarki rolnej, związane wręcz z wyludnianiem się, okolicy jest przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej, zastępującej siedliska otwarte. W celu zahamowania sukcesji oraz utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów, stosuje się w Dolinie, w ograniczonym zakresie ochronę czynną.

Brak uregulowania gospodarki wodno-ściekowej w Dolinie, prowadzi do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych.

Obszarowi poważnie zagraża planowana rozbudowa drogi krajowej nr 8, przecinającej obszar w okolicy Sztabina i włączenie jej do paneuropejskiego korytarza drogowego "Via Baltica" oraz planowane skierowanie na tę drogę ruchu międzynarodowego.

Inne zagrożenia to kłusownictwo w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, osuszanie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich w otulinie oraz na gruntach prywatnych, eksploatacja torfu w otulinie

Ostoja biebrzańska

OPIS OBSZARU

Ostoja Dolina Biebrzy położona jest w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny

Północnopodlaskiej.

Stanowi ona rozległe, zatorfione obniżenie terenu, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie Środkowej. Ostoja obejmuje obszar od ujścia Sidry po Narew.

W Dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny - górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną a Osowcem) oraz dolny (między Osowcami ujściem Biebrzy do Narwi). Główną rzeką ostoi jest Biebrza. Większe jej dopływy to: Sidra, Netta z kanałem Augustowskim, Brzozówka, Elk z Jegrznią i Wissa.

Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. lasy zajmują tu ok. 1/4 powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo- jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej.

WARTOŚCI PRZYRODNICZE

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największa liczebność w Polsce i jedna z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

Obszar ten obejmuje teren poprzednio wyznaczonego OSOP Dolina Biebrzy PLC200001.

ZAGROŻENIA

Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja siedlisk spowodowana emisją pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz wypalanie szuwarów. Potencjalne zagrożenie związane z rozbudową I helsińskiego korytarza transportowego Via Baltica.

Obszar chronionego krajobrazu Dolina Biebrzy.

W skład Obszaru wchodzi cały Biebrzański Park Narodowy o powierzchni 59.223 ha oraz tereny wokół Parku o powierzchni 33 876 ha. Granica Obszaru pokrywa się z granicą otuliny Parku. Osia i

głównym czynnikiem stanowiącym o krajobrazie i unikatowej w skali Europy przyrodzie tego terenu jest rzeka Biebrza wraz z jej dopływami.

Administracyjne istnieją dwa Obszary Chronionego Krajobrazu Doliny Biebrzy co jest pozostałością po dawnym podziale województw. Jeden Obszar (1241 ha) należał do byłego województwa białostockiego, drugi (32 635 ha) do woj. suwalskiego. Dla uproszczenia traktujemy je w opisie łącznie.

Rzeźba OCK Doliny Biebrzy jest stosunkowo mało urozmaicona. Wyraźne wzniesienia zaznaczają się tylko na granicach Kotliny Biebrzańskiej z obszarami wysoczyzn: Białostockiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolina Biebrzy to płaska, zabagniona kotlina, w której niczym wyspy urozmaicają monotonię krajobrazu niewielkie mineralne wyniesienia zwane grądzikami. Najczęściej są one porośnięte lasami. Na całym Obszarze lasy zajmują niewielką powierzchnię - ok. 1/3.

Rdzeń Obszaru czyli **Biebrzański Park Narodowy** utworzony został w 1993 r. Jest to największy park narodowy w Polsce. W jego obrębie 2 569 ha podlega ochronie ścisłej. To najbardziej naturalny w Polsce i w Środkowej Europie kompleks torfowisk niskich, przejściowych i wysokich ze specyficzną strefowością roślinności, charakterystyczną dla dolin rzecznych oraz wyjątkowo bogatą ornitofauną.

Bagna Biebrzańskie są najważniejszym w Polsce, a także w całej Europie Środkowej i Zachodniej obszarem lęgowym dla wielu gatunków ptaków związanych ze środowiskiem bagiennym. To również największa naturalna ostoja łośia w Polsce, skupiająca 1/4 całej krajowej populacji tego gatunku. Dolina Biebrzy ma więc pod względem ornitologicznym szczególne znaczenie, zwłaszcza że bagna zanikają w krajobrazie Europy. Dlatego obszar Parku został objęty w 1995 roku Międzynarodową Konwencją RAMSAR chroniącą obszary błotne i lęgowe ptaków. Obszar ten ma rekomendacje do uznania za Obiekt Dziedzictwa Światowego, wydane przez Komisję Parków Narodowych i Obszarów Chronionych IUCN (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych) oraz Federację Parków Narodowych i Parków Natury Europy

Obszar chronionego krajobrazu Jeziora Rajgrodzkie

Niewielki - 3 930 ha - obszar obejmujący fragment Pojezierza Elckiego z Jeziorem Dręstwo, ciągiem lasów i terenami rolnymi o urozmaiconej rzeźbie terenu. Od zachodu styka się z OCK Pojezierze Rajgrodzkie a od południa z OCK Dolina Biebrzy. Pomimo małej powierzchni posiada dużo wysokich walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i wypoczynkowych.

Chociaż Obszar ten nazywa się OCK Jeziora Rajgrodzkie nie dotyczy bezpośrednio kompleksu

Jezior Rajgrodzkich (lub jak kto woli - Jez. Rajgrodzkiego złożonego z 4 rynien jeziornych) lecz dotyczy Jez. Dręstwo i kilku mniejszych jezior w pobliżu Rajgrodu. Obszar ciągnie się południkowo przebiegającym pasem (kilkukilometrowej szerokości) od Jez. Dręstwo do miejscowości Rzeszki i Nowe Rudki. Administracyjnie leży w powiecie augustowskim, na terenie gmin: Bargłów Kościelny i Augustów. Obszar jest przedzielony niemal na dwie równe połowy przez trasę 61 Warszawa – Augustów.

Na północ od szosy w granicach obszaru znalazł się ciąg lasów poprzecinanych licznymi rzeczками, niewielkimi bagienkami i oczkami wodnymi (największe dwa oczka wodne znajdują się przy miejscowościach Rzeszki i Kukowo). Taka mozaikowatość środowiska wpływa na znaczne bogactwo w nim świata roślin, grzybów i zwierząt. Rzeźba terenu jest silnie urozmaicona - na tych terenach zatrzymało się niegdyś czoło ostatniego zlodowacenia - stąd rzeźba młodoglacjalna, charakterystyczna dla Suwalszczyzny

W architekturze wiejskiej dominują budynki murowane. Zagrody i gospodarstwa coraz bardziej zmieniają swój wygląd na bardziej współczesne. Gdzieniedzie pozostały pojedyncze obiekty zabytkowe, a przy drogach stare krzyże. Coraz więcej też pojawia się siedlisk użytkowanych wyłącznie rekreacyjnie.

Na południe od drogi 61 Obszar nie chroni żadnych lasów lecz obejmuje przede wszystkim duże Jezioro Dręstwo i mniejsze Jezioro Kroszewo. Wokół znajdują się pola, łąki, pastwiska i pięknie zachowane stare sady - ogólnie rzecz biorąc -tereny użytkowane rolniczo.

Przez Jez. Dręstwo przepływa rzeka Jegrznia (prawy dopływ Biebrzy) wypływająca z pobliskiego Jeziora Rajgrodzkiego. Jezioro Dręstwo ma powierzchnię 527 ha i jest jeziorem typu rynnowego - o wydłużonym kształcie (na 7km), głębokim (25m) i o ciekawej linii brzegowej. Głęboczki i pagórki podwodne są nieliczne. Brzegi łagodnie schodzą do wody i najczęściej są skąpo porośnięte roślinnością. Na jeziorze znajduje się kilka małych wysepek porośniętych drzewami i otoczonych gęstym szuwarem trzcin. Miejsca te są bezpieczną ostoją dla ptaków wodnych. Gatunki ryb, które stwierdzono w jeziorze to m. in.: szczupak, sieja, leszcz, płoć, sielawa, węgorz, krąp, okoń, karaś, lin, okleja, wzdręga.

Jezioro Dręstwo jest obok Jez. Rajgrodzkiego najbardziej atrakcyjnym zbiornikiem rekreacyjnym w tej okolicy. Znajdują się tu dogodne drogi dojazdowe i dobrze wyposażone ośrodki wypoczynkowe. Jedną z atrakcji to również pobliski Biebrzański Park Narodowy, a ściślej - Uroczyska Grzędy i Czerwone Bagno.

III. REALIZACJA ZADAŃ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2004-2007 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2008-2011

W ramach realizacji zadań ujętych w Programu ochrony środowiska dla gminy Bargłów Kościelny na lata 2004- 2007 z perspektywą na lata 2008-2011 wykonano następujące zadania w ramach założonych priorytetów

1. Program ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

rok 2006

→ Wykonano inwestycję pod nazwą „Modernizacja stacji uzdatniania wody w Pomianach Gmina Bargłów Kościelny”, której łączny koszt w latach 2005-2006 wyniósł 932.809 zł, z czego 2006 rok: 898.410 zł. Inwestycja została sfinansowana w kwocie 534.696 zł ze środków Programu ZPORR, w kwocie 89.835 zł - ze środków budżetu państwa, w kwocie 308.278 zł ze środków własnych.

W ramach inwestycji wykonano:

- wymianę instalacji hydraulicznych (m.in. sprzęt i armatura w studniach głębinowych, wykonana instalacja sprzężonego powietrza);

- zamontowano

zestawy pompowe oraz zestaw do dezynfekcji;

- wykonano dwa zbiorniki wyrównawcze wody;

- zamontowano instalację elektryczną;

- zamontowano

instalację kontrolno - pomiarową;

- wyremontowano budynek stacji uzdatniania wody.

rok 2009

→ Wybudowano przydomową oczyszczalnię ścieków przy Szkole Podstawowej w Tajnie Starym nakładem 34.937,47 zł (Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska).

rok 2010

→ Zrealizowano Projekt „Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Tajnie Starym wraz z budową wodociągu grupowego „Barszcze” oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Tajno Stare, Tajno Podjeziorne, Tajno Łanowe, Tajenko, Dreństwo i Nowiny Stare” -wydatkowano 5.934.412,51 zł, w tym ze środków PROW - 3.592.305 zł, ze środków własnych - 2.342.107,51 zł.

→Projekt „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków we wsiach w Gminie Bargłów Kościelny”. Wartość zadania: 1.554.892,10, w tym środki PROW - 407.694 zł; środki własne- 1.147.198,10 zł.

2. Program ochrony powietrza

rok 2004

→ Zakończono budowę trzech dróg gminnych, tj.:

- drogi Nr 102860B Bargłów Kościelny - Górskie - Kroszówka od km 0+086 do km

4+040 nakładem 1.178.437 zł. Łączny koszt budowy drogi (2003/2004) zamknął się kwotą 1.217.477 zł, z czego kwotę 587.557 zł stanowiły środki budżetu gminy, kwotę 629.920 zł - bezzwrotne środki z Funduszu SAPARD (pokryte do chwili zwrotu przez ARiMR kredytem pomostowym zaciągniętym w PKO BP SA w Suwałkach);

- drogi gminnej Nr 10287IB Kroszówka - Brzozówka od km 0+000 do km 1+540,80

nakładem 464.945 zł. Łączny koszt budowy drogi (2003/2004) zamknął się kwotą 479.585 zł, z czego kwotę 179.681 zł stanowiły środki budżetu gminy, kwotę 299.904 zł - bezzwrotne środki z Funduszu SAPARD;

- drogi gminnej Nr 102852B Łabętnik - Popowo od km 0+000 do km 1+584 nakładem

374.564 zł. Łączny koszt budowy drogi (2003/2004) zamknął się kwotą 386.764 zł, z czego kwotę 148.179 zł stanowiły środki budżetu gminy, kwotę 238.585 zł -bezzwrotne środki z Funduszu SAPARD

rok 2005

→ Przekazano dotację dla Starostwa Powiatowego w Augustowie na budowę drogi powiatowej Nr 121 OB Popowo - Rumiejki o dł. 4,345 km w kwocie 263.497 zł (środki własne budżetu gminy).

→Dokonano modernizacji kotłowni w Zespole Szkół w Bargłowie Kościelnym nakładem 213.728 zł. Inwestycja została sfinansowana w kwocie 120.000 zł z pożyczki z WFOSiGW, w kwocie 25.000 zł z dotacji z GFOŚiGW, w kwocie 68.728 zł ze środków własnych budżetu gminy. W wyniku modernizacji zastąpiono kotłownię węglową na kotłownię opalaną olejem średnim. Kotłownia pracuje w trybie automatycznym. Jest wyposażona w kocioł VITOPLEX 300 o mocy 310 kW produkcji VIESSMAN, dwa zbiorniki do magazynowania oleju: jeden plastikowy VIESSMAN o poj. 2,5 m³, drugi produkcji - POMAROL o poj. 15 m³. Inwestycja ma charakter proekologiczny, gdyż w znacznym stopniu zmniejszyła negatywne oddziaływanie na środowisko

poprzez redukcję emisji szkodliwych zanieczyszczeń do atmosfery.

rok 2006

→ Wykonano zadanie inwestycyjne pod nazwą „Rozwój infrastruktury okołobiznesowej w Gminie Bargłów Kościelny - budowa sieci drogowej i telekomunikacyjnej" nakładem 1.466.591 zł. Łączny koszt inwestycji (2003/2006) zamknął się kwotą 1.528.262 zł, z czego kwotę 574.615 zł stanowiły środki własne budżetu gminy (w tym kredyt 480.000 zł), kwotę 953.647 zł środki z Programu Phare.

W ramach inwestycji wybudowano:

- 3,05 km drogi gminej Nr 102859B Nowiny Bargłowskie - Netta II (łącznie koszt 999.170 zł);

- 1,87 km drogi gminnej Nr 102860B Bargłów Kościelny - Górskie - Kroszówka.

→ Wyasfaltowano ul. Polną w Bargłowie Kościelnym (dł. 0,245 km) nakładem 87.740 zł (środki własne budżetu gminy).

→ Przekazano dotację dla Starostwa Powiatowego w Augustowie na budowę drogi powiatowej Nr 1193 Rutki - Reszki od km 1+910 do km 4+282,85 w kwocie 143.737 zł (środki własne budżetu gminy).

rok 2007

→ Opłacono roboty końcowe za instalację pieca c.o. w Zespole Szkół w Bargłowie Kościelnym – 8.287,31 zł (środki własne). Łącznie w latach 2006-2007 na zakup i wymianę pieca c.o. wydatkowano kwotę 98.287,31 zł (środki własne).

rok 2008

→ Przekazano dotację celową na pomoc finansową dla Starostwa Powiatowego w Augustowie na dofinansowanie zadania inwestycyjnego „Przebudowa i rozbudowa mostu na Kanale Augustowskim w ciągu drogi powiatowej Nr 1223B Tajno Łanowe – Sosnowo – Kopiec – Huta - Podcisówek w km 4+ 650” w kwocie 324.429,81 zł (środki własne).

→ Rozpoczęto I etap przebudowy drogi gminnej Nr 102855B Bargłów Kościelny – Żrobki na odcinku 1,332 km . W 2008 roku wydatkowano na ten cel 596.420,42 zł (środki własne). Wykonano podbudowę drogi, roboty ziemne i chodniki

rok 2009

➔ Zakończono Projekt „Przebudowa dróg gminnych w gminie Bargłów Kościelny: Nr 102855B Bargłów Kościelny – Żrobki i Nr 102872B Tajno Stare – Tajno Podjeziorne” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu rozwoju regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013. W 2009 roku wydatkowano kwotę 3.499.139,53zł, w tym kwota 1.683.039,93 zł sfinansowana ze środków dotacji rozwojowej (RPOWP 2007-2013). Łącznie nakłady na inwestycję w latach 2004-2009 wyniosły 4.153.526,46 zł.

➔ Wykonano asfaltowanie drogi gminnej Nr 102859 B Nowiny Bargłowskie – Netta II (1,929 km) – 594.562,12 zł (środki własne budżetu gminy).

➔ Wykonano asfaltowanie drogi gminnej Nr 102876B Tobyłka – Rumiejki (3,915 km) – 1.235.439,94 zł (środki własne budżetu gminy).

➔ Wykonano asfaltowanie drogi gminnej Nr 102854BB Żrobki 750 mb od drogi powiatowej nr 1211B (0,750 km) – 204.106,44 zł (środki własne budżetu gminy).

➔ Udzielono pomocy finansowej dla Starostwa Powiatowego w Augustowie w kwocie 637.512,80 zł na inwestycje drogowe:

· przebudowa drogi Nr 1214B Bargłów Kościelny – Tajno Stare na odc. 6,926 km

rok 2010

➔ Udzielono pomocy finansowej dla Starostwa Powiatowego w Augustowie w kwocie 888.484,22 zł (środki własne) na inwestycje drogowe:

• przebudowa drogi powiatowej Nr 1223B Tajno Łanowe - Sosnowo - Kopiec -Huta - Podcisówek od km 0+000 do km 5+200.

➔ Przebudowa drogi gminnej nr 102867 B Kroszewo - Karczewo - 198.507,53 zł (środki własne).

➔ Przebudowa drogi gminnej nr 102875 B Dreństwo - Wólka Karwowska na ode. 0,65 km - 319.259,98 zł (środki własne).

➔ Budowa łącznika ul. Augustowskiej i ul. Cmentarnej w m. Bargłów Kościelny -229.646,78 zł (środki własne)

Program ochrony przed hałasem

- ➔ W ramach realizacji programu wykonano remonty wyżej wymienionych odcinków dróg
- ➔ Sporządzono plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Bargłów Kościelny dotyczący wsi Bargłów Kościelny, którego łączny koszt w latach 2004-2007 wyniósł 118.366,62 zł (środki własne), z czego w 2007 roku – 50.252,54 zł.

Ochrona powierzchni Ziemi

- ➔ Zakupiono kontener sanitarny, zainstalowany przy boisku ZS w Bargłowie Kościelnym nakładem 17.782,25 zł (środki własne)
- ➔ Dostosowano do wymogów prawa wyposażenie gminnego składowiska odpadów w miejscowości Kroszówka. Obecnie opracowany jest projekt rekultywacji składowiska w ramach Związku Komunalnego Biebrza. W chwili obecnej do dnia 01.07.2013 roku odpady zbierane są przez firmy:
  - NECKO Augustów
  - MPO filia Augustów

W ramach ochrony powierzchni Ziemi zinwetaryzowano wyroby zawierające azbest, opracowano **Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Bargłów Kościelny** oraz wystąpiono o dofinansowanie dla mieszkańców gminy na demontaż oraz unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowane w niniejszym *Programie* cele i działania powinny w pierwszej kolejności posłużyć przede wszystkim do utrzymania i zachowania stanu środowiska oraz do stopniowej poprawy jego poszczególnych komponentów.

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowym *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

IV CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY BARGŁÓW KOŚCIELNY

Cel nadrzędny Programu

Zrównoważony rozwój gminy Bargłów Kościelny przy poprawie i promocji środowiska

naturalnego

Realizacja **Programu** odbywać się będzie w oparciu o cele długoterminowe obejmujące zakres do 2019, oraz wyznaczone w ramach każdego celu krótkoterminowe, zakładane do realizacji w latach 2013 – 2016

PRIORYTET: ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO (PA)

Cele długoterminowe:

1. Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkookresowe

- Utrzymanie poziomu strefy A na obszarze powiatu pod względem wskaźników: poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego, poziomu długoterminowego poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

Zadania do realizacji

- ograniczenie emisji niskiej,
  - modernizacja kotłowni,
  - zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie, w tym wymiana ogrzewania węglowego na gazowe, olejowe lub inne bardziej ekologiczne,
  - termomodernizacja budynków
- przebudowa, modernizacja/ poprawa stanu technicznego dróg,
- Popularyzacja i wspieranie budowy inwestycji z zakresu energii odnawialnej

PRIORYTET: GOSPODARKA WODNA (W)

Cele długoterminowe:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania

Cele krótkookresowe

- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej mieszkańcom
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapobieganie eutrofizacji

Zadania do realizacji

- Stały nadzór i kontrola stacji uzdatniania wody oraz prowadzenie niezbędnych modernizacji
- Ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin poprzez popularyzację rolnictwa ekologicznego
- Budowa szczelnych płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę

- Rozwój i modernizacja infrastruktury wodnościekowej
- Modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków, powstawanie oczyszczalni przydomowych
- Ograniczenie stosowania nawozów i chemizacji rolnictwa
- Rozwój i modernizacja infrastruktury wodnościekowej: doczyszczanie ścieków
- Racjonalny rozwój turystyki wodnej

PRIORYTET : OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU (OP)

Cele długoterminowe:

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji

Cele krótkookresowe

- Pogłębienie i udostępnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych
- Ochrona struktury i zapewnienie stabilności siedlisk i ekosystemów
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej na obszarach wiejskich
- Zapobieganie konfliktom ekologicznym na obszarach chronionych

Zadania do realizacji

- Informowanie mieszkańców o stanie środowiska naturalnego
- Pogłębianie świadomości ekologicznej poprzez działania z zakresu edukacji ekologicznej, popularyzujące wiedzę o zasobach przyrodniczych
- Kanalizacja ruchu turystycznego na obszarach przyrodniczo cennych poprzez wyznaczanie szlaków turystycznych
- Rekultywacja zdegradowanych terenów poprzez zalesienia
- Kontynuacja tradycyjnych form rolnictwa ekstensywnego
- Powstawanie gospodarstw ekologicznych dostarczających wysokiej jakości produkty spożywcze
- Rozwój agroturystyki
- Organizowanie spotkań i kampanii informacyjnych, miejscowej społeczności, potencjalnych inwestorów i organizacji ekologicznych w celu poszukiwania wspólnego dialogu

PRIORYTET : OCHRONA PRZED HAŁASEM (H)

Cele długoterminowe:

Zmniejszenie zagrożenia hałasem poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkookresowe

Eliminacja narażenia mieszkańców na hałas

Zadania do realizacji

- Rozwój infrastruktury drogowej i modernizacja nawierzchni

- Budowa odpowiednich elementów architektonicznych zabezpieczających przed wpływem nadmiernego hałasu drogowego (ekrany akustyczne, odpowiednia konstrukcja budynków) wzdłuż dróg lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie

PRIORYTET: OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI (PEM)

Cele długoterminowe:

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cele krótkookresowe

Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej dopuszczalnej wartości

Zadania do realizacji

- Prawidłowa lokalizacji, budowa i eksploatacja urządzeń i instalacji emitujących pole elektromagnetyczne

PRIORYTET: ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (OZE)

Cele długoterminowe:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkookresowe

Zwiększenie wykorzystania OZE

Zadania do realizacji

- Prawidłowa lokalizacji, budowa i eksploatacja urządzeń i instalacji emitujących pole elektromagnetyczne

PRIORYTET: GLEBY I ICH ZANIECZYSZCZENIE (GL)

Cele długoterminowe:

Ochrona powierzchni ziemi

Cele krótkookresowe

- Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Identyfikacja obszarów zanieczyszczonych i zdegradowanych, ich rekultywacja i zagospodarowanie

Zadania do realizacji

- Ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed nadmiernym przekształceniem – racjonalna zabudowa nie wpływająca negatywnie na stabilność ekosystemów
- Przekształcenie nieużytków poprzez zalesienia

PRIORYTET:: ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (OZE)

Cele długoterminowe:

- Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cele krótkookresowe

Zwiększenie wykorzystania OZE

Zadania do realizacji

Ograniczenie zużycia energii (energochłonności) – rezygnacja z konwencjonalnych źródeł pozyskiwania energii na rzecz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych

PRIORYTET: : EDUKACJA EKOLOGICZNA (EE)

Cele długoterminowe:

Wzrost świadomości ekologicznej

Cele krótkookresowe

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnej gospodarki odpadami
- Oszczędność wody oraz jej ochrona jako wynik większej świadomości ekologicznej mieszkańców
- Pogłębienie świadomości ekologicznej w obrębie pozostałych elementów środowiska

Zadania do realizacji

- Rozpowszechnianie recyklingu i właściwego sposobu segregacji odpadów
- Ograniczenie marnotrawstwa zasobów wodnych
- Zaangażowanie w akcje typu „Sprzątania świata” dzieci, młodzieży i osób dorosłych
- Propagowanie ekologicznego stylu życia
- Mobilizowanie społeczeństwa do podejmowania działań proekologicznych
- Tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej
- Angażowanie do działań ekologicznych, mieszkańców w każdym wieku

V INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

5.1. Prawne instrumenty realizacji programu

Do tej grupy instrumentów zalicza się wszelkiego rodzaju akty prawne, które wprowadzają:

- normy o charakterze ogólnym (przepisy odnoszące się do zarządzania środowiskiem, monitoringu itp.)
- normy szczegółowe, dotyczące ochrony poszczególnych komponentów środowiska (np., jakości powietrza, normy emisji zanieczyszczeń ze ścieków, techniczno - ekologiczne, hałasu itp.).

W związku z wstąpieniem Polski do UE w maju 2004 r., Polska jest zobowiązana do dostosowania krajowych przepisów prawnych do prawa obowiązującego w UE. Polska jest w trakcie procesu dostosowywania prawodawstwa do wymogów stawianych w UE. Podejmując jakiegokolwiek działania rozwojowe na szczeblu powiatu, należy uwzględnić zarówno aktualne

przepisy polskiego prawa ochrony środowiska jak i wymagania i standardy, do których Polska dąży - jako członek Unii.

5.2. Instrumenty oddziaływania społecznego

Do grupy tej należą wszystkie narzędzia, które kształtują świadomość proekologiczną ludzi, grup społecznych, narodów, a także te narzędzia, które są przejawem tej świadomości.

Wszystkie te instrumenty razem wzięte powinny służyć uspołecznieniu realizacji Programu Ochrony Środowiska, Do instrumentów tych należą:

- x edukacja i propaganda ekologiczna
- x negocjacje, umowy, porozumienia
- x formy nacisku bezpośredniego i pośrednie inicjatywy społeczne
- x instrumenty lobbystyczne
- x narzędzia usługowe.

Podstawowe znaczenie w realizacji Programu Ochrony Środowiska ma prawo i dostęp do 25informacji. Ustawa z 27. 04 .2001 r. Prawo ochrony środowiska – tekst jednolity z 2008 r. Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 gwarantuje to prawo. Mając zapewnione prawo i dostęp do informacji, kluczową sprawą staje się edukacja i propaganda ekologiczna. Poziom stan świadomości społecznej i gotowość jednostek i grup społecznych do uczestnictwa w realizacji programu decydują o jego sukcesie.

Negocjacje są jednym z najważniejszych instrumentów demokratyzacji życia i jednocześnie metoda przygotowania i podejmowania decyzji. W Polsce techniki negocjacyjne dopiero od niedawna znajdują zastosowanie i są doceniane jako narzędzie przy tworzeniu ustaleń zagospodarowania przestrzennego, ustalaniu lokalizacji inwestycji itp.

Narzędzia nacisku bezpośredniego, to różnego rodzaju petycje, manifestacje, protesty. Jeśli poparte są rzetelną wiedzą i wspólną świadomością ekologiczną ludzi biorących w nich udział, mogą być instrumentem, przy pomocy, którego zwrócona zostanie uwaga na poważne zagrożenie środowiska. Bezpośrednia inicjatywa społeczna, to nic innego jak krótkotrwałe włączenie się lokalnych społeczności do rozwiązywania określonego problemu. Narzędzia lobbystyczne, to grupy nacisku, tworzenie programów i inicjatyw itp. zapewniające działania władz dla realizacji określonych celów.

Działania komplementarne oznaczają na ogół działanie organizacji pozarządowych o charakterze uzupełniającym do istniejących procedur programów itp. Mogą to być narady, publikowanie własnych raportów, wykonywanie własnych ocen oddziaływania na środowisko itp.

Narzędzia usługowe, to głównie prowadzenie centrów informacyjnych, uruchamianie zielonych telefonów, udostępnianie wszystkich publicznych rejestrów z dziedziny ochrony środowiska w formie elektronicznej bazy danych.

Zadaniem władz administracyjnych powiatu jest dołożenie wszelkich starań, aby konsultacje społeczne dotyczące projektów aktów normatywnych, programów i polityk oraz decyzji, obejmowały jak najszerszy krąg potencjalnie zainteresowanych osób, organizacji i instytucji.

W celu powiadomienia wszystkich zainteresowanych wykorzystać należy strony internetowe oraz elektroniczne listy adresowe.

5.3 Instrumenty ekonomiczne

Głównym celem instrumentów ekonomicznych powinno być inspirowanie podmiotów gospodarczych do oszczędnego korzystania z zasobów i walorów środowiska. Instrumenty ekonomiczne stanowią pośrednie narzędzie oddziaływania na podmioty gospodarcze, wpływając na ich wyniki finansowe. Do podstawowych instrumentów regulacji pośredniej stanu ochrony środowiska zalicza się:

- x opłaty za korzystanie ze środowiska np. eksploatacja cennych złóż
- x opłaty za ilościową degradację środowiska np. przeznaczenie na cele nierolnicze gruntów rolnych
- x opłaty za zanieczyszczenie środowiska np. emisja gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego
- x podatki ekologiczne na emisję do środowiska szkodliwych substancji lub za używanie obciążających środowisko dóbr
- x kary pieniężne za nieprzestrzeganie norm emisji i koncentracji zanieczyszczeń oraz innych regulacji prawnych
- x ubezpieczenia ekologiczne
- x systemy depozytowe na dobra szczególnie uciążliwe w fazie poprodukcyjnej od dóbr konsumpcyjnych
- x opłaty użytkowe za korzystanie z publicznych urządzeń technicznych ochrony środowiska np. opłaty za wywóz śmieci
- x zachęty podatkowe
- x zastawy ekologiczne dla zabezpieczenia realizacji zobowiązań ekologicznych przez podmioty gospodarcze
- x rynek zbywalnych uprawnień do emisji zanieczyszczeń.

Instrumenty ekonomiczne zastosowane łącznie z instrumentami prawnymi stanowią wysoce skuteczne i efektywne narzędzie realizacji polityki ekologicznej państwa.

5.4. Źródła finansowania zadań

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

- wyróżnia się Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wspierają inwestycje ekologiczne z zakresu ochrony powierzchni ziemi, ochrony wód, ochrony przyrody, ochrony powietrza, nadzwyczajnych zagrożeń, monitoringu środowiska i gospodarki wodnej oraz szeregu działań nie inwestycyjnych typu:

edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze, ekspertyzy z zakresu ochrony środowiska,

- formy pomocy: pożyczki, dotacje inwestycyjne i nie inwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia, finansowanie kapitałowe,

- kto może uzyskać dotacje: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, szkoły wyższe i uczelnie, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa, osoby fizyczne

Lista priorytetowych programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2013 rok

1. Ochrona wód

- 1.1. Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- 1.2. Zagospodarowanie osadów ściekowych.
- 1.3. Współfinansowanie I osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – gospodarka wodno-ściekowa.
- 1.4. Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego.

2. Gospodarka wodna

- 2.1. Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych.

3. Ochrona powierzchni ziemi

- 3.1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi.

- 3.2. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych.
- 3.3. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne.
- 3.4. Dofinansowanie systemu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- 3.5. Rekultywacja terenów zdegradowanych i likwidacja źródeł szczególnie negatywnego oddziaływania na środowisko.
- 3.6. Współfinansowanie II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

4. Geologia i górnictwo

- 4.1. Poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarka zasobami złóż kopalin i wód podziemnych.
- 4.2. Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych.
- 4.3. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin.
- 4.4. Przeciwdziałanie osuwiskom ziemi i likwidowanie ich skutków dla środowiska.

5. Ochrona klimatu i atmosfery

- 5.1. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji.
- 5.2. Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działania.
- 5.3. System zielonych inwestycji (GIS - Green Investment Scheme).
- 5.4. Efektywne wykorzystanie energii.
- 5.5. Współfinansowanie IX osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna.
- 5.6. Realizacja przedsięwzięć finansowanych ze środków pochodzących z darowizny rządu Królestwa Szwecji.
- 5.7. Inteligentne sieci energetyczne.
- 5.8. Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii.

6. Ochrona przyrody

- 6.1. Ochrona przyrody i krajobrazu.
- 6.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.
- 6.3. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.
- 6.4. Współfinansowanie V osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.

7. Edukacja ekologiczna

8. Wsparcie realizacji Polityki Ekologicznej Państwa przez Ministra Środowiska

9. Programy międzydziedzinowe

- 9.1. Współfinansowanie LIFE+.
- 9.2. Współfinansowanie IV osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.
- 9.3. Współfinansowanie poprzez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej przedsięwzięć inwestycyjnych, które uzyskały wsparcie ze środków UE.
- 9.4. Wspieranie projektów i inwestycji poza granicami kraju.
- 9.5. Wspieranie działalności monitoringu środowiska.
- 9.6. Wspieranie działalności służby hydrologiczno-meteorologicznej.
- 9.7. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków.
- 9.8. Ekologiczne formy transportu.
- 9.9. Gekon – Generator Koncepcji Ekologicznych

WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU

.Lista priorytetowych programów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2013 rok

I PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

1. Wspieranie przedsięwzięć, które objęte zostały dofinansowaniem z funduszy Unii Europejskiej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
2. Wspomaganie przedsięwzięć prowadzących do wypełnienia postanowień traktatu akcesyjnego z obszaru środowisko a niedofinansowanych środkami UE.

II. PRIORYTETY DZIEDZINOWE

1.Ochrona wód

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Budowa i modernizacja oczyszczalni/podczyszczalni ścieków przemysłowych.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie, gdzie budowa sieci kanalizacyjnych byłaby nieuzasadniona ekonomicznie.

2.Gospodarka wodna

Budowa i modernizacja urządzeń wodnych zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i zabezpieczenie brzegów cieków przed erozją zagrażającą infrastrukturze terenów przyległych.

Budowa i modernizacja zbiorników małej retencji, ze szczególnym uwzględnieniem ujętych w Programie małej retencji województwa podlaskiego.

Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody oraz zbiorowych systemów dostarczania wody, realizowanych łącznie z systemami odbioru ścieków.

Realizacja zadań związanych z wdrożeniem dyrektywy powodziowej.

Likwidacja skutków klęsk żywiołowych w obiektach infrastruktury technicznej, powstałych głównie na skutek przejścia fali powodziowej, służąca ochronie p. powodziowej oraz ochronie mienia (drogi, zabudowania).

Wykorzystanie energii wodnej do celów małej energetyki wodnej.

3.Ochrona atmosfery

Działania zapobiegające zmianom klimatu poprzez:

- ograniczenie niskiej emisji w szczególności na terenach miejskich, uzdrowskich, parków narodowych i krajobrazowych,
- energetyczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym produkcji biopaliw,
- instalowanie urządzeń ograniczających emisję pyłów i gazów,
- zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w tym zadania związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej i modernizacją oświetlenia ulic.

4.Ochrona powierzchni ziemi

Dostosowanie systemów gospodarki odpadami do wymogów określonych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego na lata 2009- 2012”.

Wspieranie systemów zagospodarowania odpadów ze szczególnym uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów, odzysku i recyklingu surowców wtórnych.

Przedsięwzięcia związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu.

Rekultywacja zamkniętych składowisk i wysypisk odpadów.

5.Ochrona przyrody

Zachowanie różnorodności biologicznej poprzez działania związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem obszarów Natura 2000, w tym dofinansowanie planów ochrony obszarów Natura 2000.

Wspieranie przedsięwzięć w zakresie czynnej ochrony fauny, grzybów i flory objętych ochroną.

6.Edukacja ekologiczna

Konkursy, olimpiady i inne imprezy upowszechniające wiedzę ekologiczną o zasięgu wojewódzkim.

Dofinansowanie programów edukacyjnych i ich realizacji.

7.Monitoring

Wspieranie zadań państwowego monitoringu środowiska.

8.Ekspertyzy i prace naukowo – badawcze

Ekspertyzy i prace naukowo – badawcze realizowane na potrzeby administracji rządowej i samorządu dotyczące ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

9.Przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń środowiska

Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego, albo bezskuteczności egzekucji wobec niego, jak również w przypadku konieczności natychmiastowego podjęcia tych działań z uwagi na zagrożenie dla środowiska lub zaistnienie nieodwracalnych szkód w środowisku.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego:

Zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego w celu tworzenia nowych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.

Priorytety w ramach których mogą być realizowane zadania zawarte w Gminnym Programie Ochrony Środowiska

OŚ PRIORYTETOWA II: Rozwój infrastruktury transportowej

Cel główny Osi priorytetowej:

Zwiększenie dostępności komunikacyjnej województwa podlaskiego poprzez unowocześnianie infrastruktury transportowej wpływającej na rozwój regionu

Cele szczegółowe Osi priorytetowej:

- Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa poprzez integrację lokalnych i ponadlokalnych układów transportowych z krajowym systemem transportowym,
- Zwiększenie wewnętrznej spójności komunikacyjnej regionu,
- Poprawa funkcjonowania transportu publicznego w miastach,
- Poprawa bezpieczeństwa transportowego,
- Zwiększenie udziału kolei w przewozach.

Opis Osi priorytetowej

- Usprawnienie systemu transportowego województwa podlaskiego jest podstawowym elementem warunkującym efektywne wdrożenie całego Programu. Zadanie to realizowane będzie w sposób zintegrowany z wykorzystaniem czterech systemów transportowych: drogowego, kolejowego, lotniczego i miejskiego.
- Usprawnienie infrastruktury drogowej realizowane będzie poprzez dwa wyodrębnione poddziałania różniące się zakresem i charakterem inwestycji: regionalne i lokalne.
- Lokalna infrastruktura drogowa
- Wsparcie w zakresie lokalnej infrastruktury drogowej realizowane będzie poprzez budowę, przebudowę i remont dróg gminnych i powiatowych w celu poprawy warunków życia mieszkańców i połączeń z siecią ponadlokalną.

Beneficjentami Osi priorytetowej mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej), przedsiębiorcy.

OŚ PRIORYTETOWA III: Rozwój turystyki i kultury

Cel główny Osi priorytetowej:

Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej województwa podlaskiego

Uzasadnienie Osi priorytetowej

Dobre warunki rozwoju turystyki, sportu i wypoczynku województwo podlaskie zawdzięcza

istnieniu licznych kompleksów leśnych, urozmaiconej rzeźby polodowcowej, licznych jezior w północnej części województwa, nizinnych dolin rzecznych z fragmentami unikalnych w Europie bagien oraz urozmaiconego pod względem etnicznym środowiska kulturowego i czystego środowiska. Wykorzystanie walorów przyrodniczych, wypoczynkowych i kulturowych stwarza szansę wykreowania oferty turystycznej skierowanej do osób ceniących aktywny wypoczynek. Wykorzystanie potencjału regionu wymaga rozbudowy i podwyższenia standardów bazy turystycznej i sportowej. Dodatkową możliwością dla regionu jest rozwój turystyki uzdrowiskowej. Wielkie kompleksy leśne, nieskażone powietrze oraz złoża borowiny umożliwiają zwiększenie znaczenia funkcji leczniczych i uzdrowiskowych Augustowa i Supraśla. Największą barierą rozwoju turystyki jest stosunkowo krótki okres turystyczny. Warunki naturalne przyciągają turystów jedynie w okresie letnim. Brak alternatyw dla „ładnej pogody” oraz słaba całoroczna infrastruktura turystyczna skracają sezon turystyczny do jedynie dwóch miesięcy w roku.

Tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze turystycznym i okołoturystycznym oraz zwiększenie dochodu mieszkańców z działalności turystycznej wymaga dużych nakładów finansowych na zbudowanie całorocznej bazy noclegowej, obiektów uatrakcyjniających pobyt w regionie oraz infrastruktury służącej uprawianiu aktywnych form turystyki. Ponadto, działania te doprowadzą do podwyższenia jakości życia mieszkańców regionu oraz przyczynią się do kreowania i realizacji funkcji miejskich i metropolitalnych głównych miast regionu.

Cele szczegółowe osi priorytetowej:

- Rozbudowa bazy turystycznej w regionie,
- Podniesienie jakości usług turystycznych,
- Poprawa dostępności do infrastruktury sportowej,
- Wzrost roli turystyki, sportu i rekreacji jako czynników stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy,
- Poszerzenie oferty usług turystycznych, rekreacyjnych i sportowych w województwie,
- Wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich,

Opis Osi priorytetowej

W ramach Osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu wydłużenie sezonu turystycznego, a co za tym idzie, czasu przebywania turystów w regionie. W celu stworzenia zintegrowanego pakietu turystycznego regionu i przyciągnięcia turystów i inwestorów wspierany będzie rozwój głównych ośrodków miejskich. Wsparcie turystyki realizowane będzie w ramach dwóch działań: rozwój atrakcyjności turystycznej regionu oraz

rozwój bazy turystycznej.

Rozwój atrakcyjności turystycznej

W ramach rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu współfinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury turystycznej, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz kulturalnej. Realizacja działań w ramach infrastruktury turystycznej odbywać się będzie poprzez realizację: infrastruktury uzdrowisk związanej z rozwojem funkcji leczniczo – wypoczynkowych, wspierania tworzenia centrów wystawienniczych i kongresowych, wspierania rozwoju turystyki biznesowej, infrastruktury transportu wodnego, jak też rozwój infrastruktury noclegowej i gastronomicznej towarzyszącej w/w funkcjom oraz tworzenia i rozwoju spójnego systemu promocji województwa podlaskiego zwiększającego turystyczną atrakcyjność regionu. Możliwe jest wsparcie działań dotyczących promocji marki regionu wzmacniającej gospodarkę województwa oraz projektów zmierzających do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ruchu turystycznym (system monitoringu strategicznych punktów miejscowości turystyczno-wypoczynkowych, utworzenie sezonowych komisariatów Policji działających w miejscach o dużym natężeniu ruchu turystycznego). W ramach rozwoju infrastruktury sportowej finansowany będzie rozwój i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki, które dodatkowo kreować będą funkcje miejskie. W celu dywersyfikacji oferty turystycznej wspierane będzie powstawanie obiektów umożliwiających organizowanie imprez masowych, przyciągających turystów spoza regionu i budujących metropolitalny wizerunek województwa (stadiony piłkarskie, hale sportowe, obiekty pływackie, itp.).

W ramach Osi priorytetowej wspierane będą działania z zakresu budowy i remontu obiektów kulturalnych stanowiących atrakcję turystyczną i przyczyniające się do rozwoju turystyki kulturoznawczej oraz opracowanie i utworzenie systemów i centrów informacji turystycznej.

Rozwój bazy turystycznej

Drugie działanie skierowane jest do przedsiębiorców i ukierunkowane będzie głównie na rozbudowę bazy noclegowej regionu, bazy gastronomicznej oraz innej infrastruktury turystycznej. Priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia związane z rozwojem turystyki leczniczo-wypoczynkowej.

Wsparcie to realizowane będzie w postaci dotacji bezpośrednich na rozbudowę lub rozszerzenie działalności przedsiębiorstw z branży turystycznej oraz zmianę sposobu i podwyższenie standardu świadczonych usług. Projekty z zakresu turystyki wpisane w ramach Osi priorytetowej powinny prezentować wpływ ekonomiczny na rozwój województwa; priorytetowo należy traktować te projekty, które przede wszystkim przyciągają turystów spoza

regionu, wydłużają sezon turystyczny i czas pobytu turysty w regionie.

Beneficjentami Osi priorytetowej mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- przedsiębiorcy.

OŚ PRIORYTETOWA V: Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Cel główny Osi priorytetowej:

Zachowanie dziedzictwa środowiska naturalnego poprzez inwestycje infrastrukturalne zmniejszające negatywne skutki cywilizacji.

Cele szczegółowe Osi priorytetowej:

- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń,
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie systemu ich odzyskiwania i unieszkodliwiania,
- Wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach słabiej rozwiniętych.
- Rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska
- Wsparcie w zakresie lokalnej infrastruktury środowiskowej uzyskują projekty o zasięgu lokalnym, nie wykraczające poza obszar jednej gminy oraz o niewielkiej wartości nieprzekraczającej 1 mln euro, w tym samym zakresie co infrastruktura regionalna.

Dodatkowo wsparcie otrzymają projekty dotyczące likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci. W przypadku projektów zlokalizowanych na obszarach objętych interwencją PROW pomoc może być udzielona tylko wtedy, gdy beneficjent nie może już skorzystać ze wsparcia z PROW.

Działania wspierające ograniczenie zmian klimatycznych są istotne, jednakże z uwagi na zakres tematyczny i wymiar finansowy pozytywne oddziaływanie RPOWP na zmiany klimatyczne będzie miało charakter pośredni. Wkład w redukcję emisji gazów cieplarnianych będą

miały przedsięwzięcia dotyczące m.in. wsparcia rozwoju transportu przyjaznego środowisku, gospodarki odpadami, modernizacji systemów ciepłowniczych oraz racjonalnego wykorzystania energii.

Beneficjentami Osi priorytetowej mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną
- administracja rządowa
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- parki narodowe i krajobrazowe
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej)
- organizacje pozarządowe
- spółki wodne
- przedsiębiorcy

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%). Program obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z Programu otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ

Celem głównym PO Rozwój Polski Wschodniej jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego).

Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo” i wynika ze formułowanych w perspektywie średniookresowej celów Strategii Rozwoju Kraju 2007 –

2015 oraz jest zgodny z celem NSRO 2007 – 2013, którym jest „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.”

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Siedmioletni Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- x wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- x płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- x program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- x zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne, odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- x różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- x podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
- x gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
- x tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
- x wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody,

energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,

x poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

PROGRAM LIFE +

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012), do których należą:

x ochrona przyrody i bioróżnorodności,

x przeciwdziałanie zmianom klimatu,

x zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi, o zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych.

PROGRAM OPERACYJNY EUROPEJSKIEJ WSPÓLPRACY TERYTORIALNEJ

- celem jest realizacja programów: współpraca transgraniczna (trzy dwustronne programy na granicy polsko – niemieckiej z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii, Polska – Republika Czeska, Polska – Słowacja, Polska – Litwa, Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk), współpraca transnarodowa (Obszar Europy Środkowo-Wschodniej, Region Morza Bałtyckiego), program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej

PO RYBY Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”

- cel: racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego, podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa morskiego, rybactwa śródlądowego i

przetwórstwa ryb, poprawa jakości życia na obszarach zależnych od rybactwa

Banki

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A .

- udziela kredytów m.in. na zakup i montaż wyrobów służących ochronie środowiska, beneficjentami mogą być: osoby prawne i osoby fizyczne (w tym podmioty prowadzące działalność gospodarczą)

EUROPEJSKI BANK ODBUDOWY I ROZWOJU

Finansuje projekty z zakresu ochrony środowiska poprzez kredyty, udział kapitałowy, gwarancje, przedmiotem kredytowania są głównie wodociągi, kanalizacja, odpady stałe, transport miejski, rewitalizacja, beneficjentami mogą być: gminy, przedsiębiorstwa komunalne, oraz władze lokalne.

Monitoring Gminnego Programu Ochrony Środowiska

W monitoringu Gminnego Programu Ochrony Środowiska powinny brać udział gminy jako jednostki odpowiedzialne za konkretne działania oraz jednostki współfinansujące działanie. -

Gminy odpowiedzialne za dostosowanie określonych działań do wymogów prawa II Polityki Ekologicznej Państwa, która jest dostosowana do wymogów prawa Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska.

- Fundusze i Fundacje odpowiedzialne są za monitoring w sensie kontroli wykonywanych etapów poszczególnych działań (np. etapów budowy kanalizacji itd.).

- Banki udzielające kredytów w sensie kontroli celowości wydatkowania uzyskanych kredytów. Monitoring GPOŚ wspomagać też będą instytucje, których działalność opiera się na ochronie środowiska, a więc:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – w ramach badań środowiska (pomiar czystości wód podziemnych, powierzchniowych, pomór emisji związków, CO₂, CO, SO₂, NO₂ do powietrza) oraz kontroli dostosowania działań poszczególnych podmiotów do wymogów prawa i decyzji wydanych przez urzędy zajmujące się ochroną środowiska.

- Starostwo Powiatowe w zakresie analizy i opiniowania dokumentów związanych z ochroną środowiska (np. Raport oddziaływania na środowisko, operatów wodno – prawnych) i wydawanie na tej podstawie określonych decyzji.

- Szkoły, które w porozumieniu ze Starostwem przeprowadzają edukację ekologiczną dzieci i młodzieży.

- Nadleśnictwa sprawujące monitoring lasów.

- Powiatowe i Wojewódzkie Stacje Sanitarne Epidemiologiczne monitorujące jakość środowiska

(np. jakość wód i wydające decyzje w sprawie możliwości korzystania z nich, np. spożycie, kąpiele).

- Mieszkańcy gmin, którzy świadomi przepisów prawa i korzyści wynikających z konieczności ochrony środowiska sprawują codzienny monitoring środowiska w miejscu zamieszkania.

VI. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA

Wskaźniki monitorowania można podzielić na 3 grupy:

Wskaźniki produktu - opisujące rozmiar podejmowanych przedsięwzięć w ramach danego projektu, na przykład liczba zamkniętych dzikich wysypisk.

Wskaźniki rezultatu - związane z bezpośrednimi i natychmiastowymi efektami przedsięwzięcia (projektu). Informują one o zmianach, jakie nastąpiły tuż po wdrożeniu danego przedsięwzięcia. Efekty bezpośrednie mogą być mierzone wartościowo i ilościowo, w tym ilość zutilizowanych odpadów.

Wskaźniki oddziaływania - opisujące efekty odległe w czasie lub efekty pośrednie nie ograniczające się do korzyści beneficjentów (korzyści zewnętrzne). Pomiar tego typu efektów pośrednich jest tylko częściowo możliwy na wybranych przykładach, dających się zidentyfikować i zmierzyć. Całość efektów pośrednich może nie być jednoznacznie określona, może być jednak szacowana, np. % zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska

Wskaźniki monitorowania projektowanych przedsięwzięć powinny być realne, trafnie dobrane, mierzalne - umożliwiające porównania, wiarygodne i dostępne. Na przykładzie monitorowania działań będzie możliwe tworzenie warsztatu oceny oddziaływania na środowisko. Stworzenie w miarę pełnego indeksu wskaźników monitorowania projektów może stanowić podstawę do określenia monitorowania całego Programu. Powinny być projektowanych przedsięwzięć powinny mieć wpływ na korekty układu priorytetów, opartych na diagnozie stanu istniejącego.

Lista oczekiwanych wskaźników monitoringu:

- x liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk
- x liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków
- x liczba nowych przyzagrodowych oczyszczalni ścieków
- x % zmniejszenia zanieczyszczenia atmosferycznego
- x % wzrost świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży
- x % wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego
- x wzrost wielkości terenów chronionych – w ha

- x liczba nowopowstałych gospodarstw ekologicznych
- x liczba nowopowstałych przedsiębiorstw ekologicznych
- x liczba zmodernizowanych kotłowni
- x liczba zmodernizowanych kotłowni z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii
- x wzrost wielkości terenów leśnych – w ha
- x liczba nowopowstałych zbiorników retencyjnych
- x liczba wdrożonych programów rolno – środowiskowych

